

© Avrupa Konseyi/Avrupa İnsan Hakları Mahkemesi, 2012. Bu çeviri, Avrupa Konseyi'nin insan haklarına destek Fonu'nun desteğiyle hazırlanmıştır (www.coe.int/humanrightstrustfund). Mahkeme'yi bağlamamaktadır. Daha fazla bilgi için, bu belgenin sonunda bulunan yazarın telif hakkı ile ilgili kısmı okuyabilirsiniz.

© Council of Europe/European Court of Human Rights, 2012. This translation was commissioned with the support of the Human Rights Trust Fund of the Council of Europe (www.coe.int/humanrightstrustfund). It does not bind the Court. For further information see the full copyright at the end of this document.

© Conseil de l'Europe/Cour européenne des droits de l'homme, 2012. La présente traduction a été effectuée avec le soutien du Fonds fiduciaire pour les droits de l'homme du Conseil de l'Europe (www.coe.int/humanrightstrustfund). Elle ne lie pas la Cour. Pour plus de renseignements veuillez lire l'indication de copyright/droits d'auteur à la fin du présent document.

Oršuš ve diğerleri/Hırvatistan [BD] – 15766/03

Karar 16.3.2010 [BD]

Madde 14

Ayrımcılık

Roman çocuklarının Hırvat diline yeteri kadar hâkim olmamaları nedeniyle sadece Romanlardan oluşan sınıflara yerleştirilmeleri: *İhlal*

Olaylar – Başvurucular Roman kökenli ve 1996 ve 2000 yılları arasında iki farklı ilkokula giden Hırvatistan vatandaşlarıdır. Başvurucular zaman zaman sadece Roman çocuklardan oluşan sınıflara gitmişlerdir. Nisan 2002 tarihinde kendi okullarına karşı dava açmışlardır. Roman çocuklara ayrılan sınıflarda verilen eğitimin yoğunluk ve içerik bakımından ulusal resmi programa oranla düşük düzeyde olduğunu ve dolayısıyla ırk ayrımcılığına maruz kaldıklarını ve eğitim haklarının ihlal edildiğini iddia etmişlerdir. Başvurucular okulda yapılan ayrımın özsayı ve kimlik oluşumu konularında Roman çocukları için psikolojik ve duygusal anlamda zararlı olduğu sonucuna ulaşan psikolojik bir araştırmaya da dayanmışlardır. Eylül 2002 tarihinde, belediye mahkemesi Roman öğrencilerin çoğunluğunun özel sınıflara yerleştirilmelerinin Hırvat diliyle ilgili ek ders alma ihtiyaçlarından kaynaklandığı ve ırk ayrımcılığı yapıldığının veya Romanlara verilen eğitimin düşük seviyede olduğunun kanıtlanmadığı gerekçesiyle başvurucuların davasını reddetmiştir. Bu karar temyiz aşamasında da onaylanmıştır.

Hukuk – 1 no'lu Protokol'ün 2. maddesiyle bağlantılı olarak 14. madde: Hükümet başvurucuların sadece Hırvat diline yeteri kadar hâkim olmamalarından dolayı ayrı sınıflara yerleştirildiklerini ileri sürmüştür. Dolayısıyla AİHM başvurucuların dil eğitimi konusunda hızlı bir şekilde ilerleyip sonra da karışık sınıflara dâhil edilmelerini sağlamak için eğitim makamlarının gerekli her türlü tedbiri alıp almadıklarına bakmalıdır. Bu bağlamda, AİHM çocukların eğitim diline yeteri kadar hâkim olmamalarından dolayı geçici olarak ayrı sınıflara yerleştirilmelerinin 14. maddeye otomatik olarak aykırı olmayacağını kaydeder. Ancak, bir tedbir belli bir etnik grubun üyelerine orantısız bir şekilde dokunuyorsa, bu durumda bu tedbirin yürürlüğe konulmasının her aşamasında etkili güvencelerin bulunması gerekir. AİHM öncelikle sadece Hırvat diline yeteri kadar hâkim olmayan çocukların ayrı sınıflara yerleştirilmelerinin hiçbir açık yasal temele dayanmadığını not eder. Dahası, Hükümet bu uygulamanın, Hırvatistan'ın herhangi bir yerinde, Hırvat diline hâkim olmayan başka öğrencilere de uygulandığını göstermemiştir. Dolayısıyla ihtilâflı tedbirlerin eğitim diline hâkim olmayan öğrencilerin zorluklarını çözmek için yaygın ve genel bir şekilde uygulanan bir yöntem olarak değerlendirilmeleri zordur. Romanlara tahsis edilmiş sınıflarda takip edilen programa gelince, Hükümet bu programın aynı seviyedeki diğer bütün sınıflarda uygulanan programla aynı olduğunu, her halükarda, herhangi bir sınıfın programının % 30 düşürülebildiğini iddia etmekteydi. AİHM Romanlara tahsis edilmiş sınıflardaki programı

düşüreceğine devletin, özellikle özel dil kursları düzenlemek suretiyle, başvuruçuların en kısa zamanda gerekli dil yeteneğine erişmelerine yardım edecek pozitif tedbirler alması gerektiği kanaatindedir. Başvuruçulardan bazıları ilkokulda bu tip kurslara gitmiş, ancak başvuruçulardan üçü bu kurslardan hiçbir zaman yararlanamamış, altısına da, birinci yıldan itibaren özel sınıflara yerleştirilmiş olmalarına rağmen, sadece üçüncü sınıfta bu kurslar sunulmuştur. AİHM dil bilgileri yeterli olmayan Roman çocukların özel ihtiyaçlarına cevap vermek için gerekli dilsel yetenekleri kazanmayla ilgili farklı aşamaları gösterir bir takvim öngören hiçbir programın şu ana kadar yürürlüğe konulmadığını not eder. Ayrıca, AİHM başvuruçuların okula gittikleri bölgede okul terk etme oranının Roman öğrencilerde yüksek olmasının, ek pozitif tedbirlerin yürürlüğe konulmasını ve eğitimin önemi konusunda Roman nüfusun duyarlılaştırılması çalışmalarına sosyal hizmetlerin aktif katılmasını gerektirdiğini düşünmektedir. Bu dava *D.H. ve diğerleri/Çek Cumhuriyeti* ([BD], n° 57325/00, 13 Kasım 2007, Bilgi notu n° 102) davasından, söz konusu iki okulun, Roman öğrencilerin diğer öğrencilerden ayrılması yönünde genel bir politika uygulamaması açısından farklıdır. Alçak, her iki dava da, bazı Avrupa ülkelerinde büyük problemler yaratan, Roman çocuklarının yeterli şartlarda okullandırılmaları meselesini ilgilendirmektedir. Olayın olduğu dönemden sonra savunmacı devlet çok olumlu tedbirler almış olsa da, bu davanın olaylarından, başvuruçuları ilgilendiren eğitimle ilgili düzenlemelerin, devletin eğitim alanındaki takdir yetkisini kullanırken dezavantajlı bir grubun üyeleri olan başvuruçuların özel ihtiyaçlarını yeteri kadar dikkate almasını sağlayacak uygun güvenceler öngörmediği sonucu çıkmaktadır. Böylece başvuruçular, sonradan karışık sınıflara geçişlerini düzenleyen açık ve şeffaf kriterler olmadan, onlara uygun bir program uygulayan ayrı sınıflara yerleştirilmişlerdir.

Sonuç: İhlal (Sekize karşı dokuz oyla).

Son olarak, AİHM Anayasa Mahkemesi önündeki yargılamanın süresinin (dört seneden fazla) aşırı olduğuna ve dolayısıyla 6 § 1 maddesini ihlal ettiğine hükmeder.

Madde 41 – Her bir başvuruçuya manevi zararı için 4 500 EUR.

© Avrupa Konseyi/Avrupa İnsan Hakları Mahkemesi, 2012.

Avrupa İnsan Hakları Mahkemesi'nin resmi dilleri Fransızca ve İngilizce'dir. Bu çeviri, Avrupa Konseyi'nin insan haklarına destek Fonu'nun desteğiyle hazırlanmıştır (www.coe.int/humanrightstrustfund). Mahkeme'yi bağlamamaktadır ve Mahkeme, kalitesi konusunda herhangi bir sorumluluk kabul etmemektedir. Avrupa İnsan Hakları Mahkemesi içtihatlarının veritabanı olan HUDOC üzerinden (<http://hudoc.echr.coe.int>) veya HUDOC'un bildirdiği başka veritabanları üzerinden yüklenebilir. Davanın isminin tamamen yazılması, yukarıdaki telif hakkıyla ilgili ifadelerin kullanılması ve insan haklarına destek Fonu'na referans yapılması şartıyla ticari olmayan amaçlarla kullanılabilir. Bu çevirinin tamamını veya bir kısmını ticari amaçlarla kullanmak isteyen herkesin, bu durumu belirtilen adrese bildirmesi rica olunur: publishing@echr.coe.int.

© Council of Europe/European Court of Human Rights, 2012.

The official languages of the European Court of Human Rights are English and French. This translation was commissioned with the support of the Human Rights Trust Fund of the Council of Europe (www.coe.int/humanrightstrustfund). It does not bind the Court, nor does the Court take any responsibility for the quality thereof. It may be downloaded from the HUDOC case-law database of the European Court of Human Rights (<http://hudoc.echr.coe.int>) or from any other database with which the Court has shared it. It may be reproduced for non-commercial purposes on condition that the full title of the case is cited, together with the above copyright indication and reference to the Human Rights Trust Fund. If it is intended to use any part of this translation for commercial purposes, please contact publishing@echr.coe.int.

© Conseil de l'Europe/Cour européenne des droits de l'homme, 2012.

Les langues officielles de la Cour européenne des droits de l'homme sont le français et l'anglais. La présente traduction a été effectuée avec le soutien du Fonds fiduciaire pour les droits de l'homme du Conseil de l'Europe (www.coe.int/humanrightstrustfund). Elle ne lie pas la Cour, et celle-ci décline toute responsabilité quant à sa qualité. Elle peut être téléchargée à partir de HUDOC, la base de jurisprudence de la Cour européenne des droits de l'homme (<http://hudoc.echr.coe.int>), ou toute autre base de données à laquelle HUDOC l'a communiquée. Elle peut être reproduite à des fins non commerciales, sous réserve que le titre de l'affaire soit cité en entier et s'accompagne de l'indication de copyright ci-dessus ainsi que de la référence au Fonds fiduciaire pour les droits de l'homme. Toute personne souhaitant se servir de tout ou partie de la présente traduction à des fins commerciales est invitée à le signaler à l'adresse suivante: publishing@echr.coe.int.